

DEPARTAMENTO DE LINGUA
GALEGA E LITERATURA

2º BACHARELATO

**ANTOLOXÍA DE TEXTOS
POÉTICOS DE PREGUERRA**

RAMÓN CABANILLAS

Vento mareiro

CAMIÑO LONGO

Camiño, camiño longo,
camiño da miña vida,
escuro e triste de noite,
triste e escuro de día...
¡camiño longo
da miña vida !

Vereda, vereda torta
en duras laxes aberta,
arrodada de toxos,
crebada polas lameiras...
¡vereda torta, ti onde me levas!

Camiño, camiño longo.
A choiva, a neve e as silvas
enchéronme de friaxe,
cubrironme de feridas...
¡camiño longo da miña vida !

Vereda, vereda fonda
de fontes tristes, sen auga;
sen carballos que dean sombra,
nin chouzas que dean pousada..
¡vereda fonda, ti cando acabas!

LUME NO PAZO

Prendeu lume no pazo.

A roxa labarada
alumea a campía.

Atronan as campanas
o val.
Quentan o aire
espesas bafaradas
de fume.

Corre a xente.

Berrando, atolondrada.

Ó arde-lo cume, as tellas
enroxecen e estalan.
Caien, cruxindo, as vigas,
e o lume ás catro bandas
envolve a torre.

Muxen
de medo os bois nas coadras.

A xente rube ó adro
pra ver onde é a disgracia
e ó mirar cara ó pazo

detense amontoada.

Érguense as mans ó ceo,
e sanguiñenta, tráxica,
refréxase nos ollos
a roxa labarada.

E un velliño, moi vello,
de guedelliñas brancas,
que vive de milagre,
xantando cando xanta,
vestido de farrapos
e durmindo onde cadra,
—todo por mor dun preito
de rendas atrasadas,
no que os donos do pazo
deixárono sin nada—,
ollando cara ó lume,
rise, barulla e fala
¡de ir busca-lo gaiteiro
para que toque a gaita!

¡MISERERE!

A Xosé Palacios

Morre abafada Galicia
baixo a pouta castelán:

temos fame de xusticia;
fame de lobo e de can.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

Saien os vapores cheos;
nenos e homes que se van:
cai o pedrizo dos ceos
e deixa arrasado o chan.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

Ó chegar o Sanmartiño
os foreiros voltarán:
ni esquecerán o camiño
ni as rendas esquecerán.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

No hai herba pra darlle ó gando
nin queda palla do vran:
os automobis bruando
carretera adiante van.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

Xuraron nas eleicións
faguer a vida levián:
ruben as contribucións;

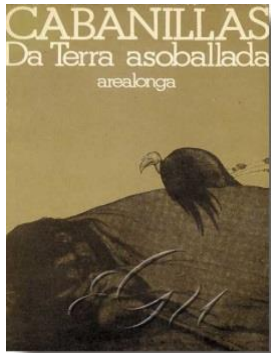
o ano que vén dobrarán.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

A corenta reás o millo
e non se atopa ni un gran:
eles... dándolle ó sarillo,
faguendo como que fan.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

Temos o frío nos ósos
e no hai follato nin lan:
choran os filliños nosos
pedindo quentura e pan.
¡Probe de nós!
¡Dios nos colla da súa man!

¡Temos frío! ¡Temos medo
de erguer o sacho na man!
¡Bebemos o viño acedo
e xa o sangue é solimán!
¡Probe de nós!

¡Probe dos probes sin pan!
¡Dios nos colla da súa man!

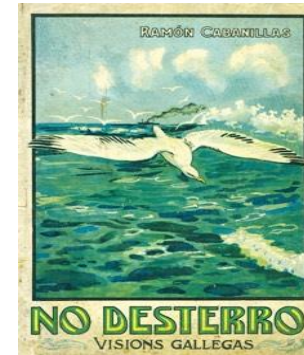
¡EN PÉ!

A Lois Porteiro

¡Irmáns! En pé sereos
a limpa fronte erguida,
envoltos na brancura
da luz que cae de riba,
o corazón aberto
a toda verba amiga
e nunha man a fouce
e noutra man a oliva,
arredor da bandeira azul e branca,
arredor da bandeira de Galicia,
¡cantémo-lo dereito
á libre nova vida!

Validos de traidores
a noite de Frouseira
á patria escravizaron
uns reises de Castela.
Comestas polo tempo
xa afrouxan as cadeas...
¡Irmáns asoballados
de xentes estranxeiras,
ergámo-la bandeira azul e branca!
E ó pé da enseña da nación galega
cantémo-lo dereito
á libertá da Terra!

¡Irmáns no amor a Suevia
de lexendaria historia,
¡en pé! ¡En pé dispostos
a non morrer sen loita!
¡O día do Medulio
con sangue quente e roxa
mercámo-lo dereito
á libre, honrada chouza!
¡Xa está ó vento a bandeira azul e branca!
¡A oliva nunha man, a fouce noutra,
berremos alto e forte:
“A nosa terra é nosa”.

NA TABERNA

Os mozos mariñeiros da fiada
lémbrense rindo alleos de coidados;
cheira a aceite e pemento requemados
rustrido de xurés en caldeirada.

Conta o patrón nun corro a treboada
do ano setenta –historia de afogados–;
e empuxándose, inando, entran mollados
os homes dunha "lancha de enviada".

Pasa de man en man a xerra roiba
de albariño, e namentres cae a choiva
o vento fai tremar a casa enteira,

detrás do mostrador clarexa o ceo
nas trenzas de ouro, no mirar sereo, na
sorrison de luz da taberneira.

NA RIBEIRA

Gaiotas brancas, como vellas tolas,
arredor da pulida regateira
que escabecha sardiñas na ribeira
voan do sol as últimas raiolas.

Coa camisa de fóra e as cirolas
rachadas, en romaxe brincadeira
como pardales soltos na paneira,
pasan os rapaciños das escolas.

As dornas gañan porto bolinando
por un mar ferruxento que bruando
espalla sobre os cons albas guedellas.

Baixo as árbores, ó abrigo do nordeste,
o notario, o xuíz e o arcipreste
pasean discutindo a Canalexas.

¡ A BASILIO ÁLVAREZ!

" ¡Sementador! O trigo dos beirales
mostra as espigas mestas e douradas,
e as segadoras fouces. afiadas,
teñen tráxico brillo de puñales.

O teu verbo, estalante nos pinales,
troca, ó chegar ás chouzas das valgadas,

os salaios das gorxas abafadas
en ruxidos guerreiros e triunfales

A aldea érguese co claror da aurora
agardando o sinal, e non sosega
en anxo de loita vingadora.

¡Xa a luz do sol do mediodía cega,
sementador! ¡Sementador xa é hora
de da-lo berro e comenza-la sega! "

A PRINCESA ROIBA

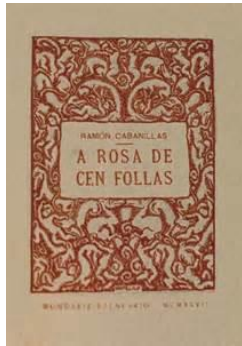
Reza un merlo no souto
frorido de cereixos
relixioso ofertorio
duns místicos amores.
Pasa un vento de bicos
que vai buscando beixos,
como enxame de abellas
que vai buscando froes.

Fío a fío debulla
súa madeixa a fonte
barbullando chorosa
o verso lexendario
do Paxe do Castelo
aforcado na Ponte

e da Reina encantada
no Pazo solitario.

Nas follas dos salgueiros
pelexas e chilidos.
Un trasno luxurioso
estala en gargalladas
ollando, sobre o espello
das augas, os despidos
corpos, cristal e neve,
dun fato de driadas.

Nos cálices das rosas
hai comunión de orballo.
Mentras no rexio alcázar
xunto ó baleiro trono
por ela espera a Corte,
á sombra dun carballo
texe a Princesa roiba
un encaixe de Ensono.

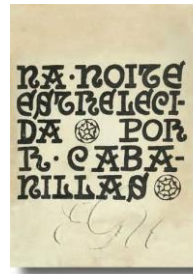
Amor, eterna inqueda
pon nos meus beizos doídos
o caliz da Saudade!

Dáme a divina tristeza
da nave que vai sen rumbo
sobre do mar da incerteza!

Dáme o segredo coído
de ser roseira sen rosas
e cantiga sen sonido!

Dáme o doce desespero
de non saber se me quere
morréndome do que a quero!

Dáme a sagra vaguedade
de ir tecendo a miña vida
con soños de eternidade!

Nun nimbo luminoso xorde o bardo adiviño
envolveito en brancuras recedentes de liño,
ollos gazos, profundos, longa barba florida,
cingue a fronte coas hedras da coroa druida
e na man, que reloce como un lirio bendito,
ten a fouce de ouro do litúrxico rito;
a fouce segadora da mandrágora, ao raio
de feitizo e de agoiro dos luares de maio.

É Merlín o profeta, o celta armoricán,
dos silfos e das umias ollado por irmán,
sabedor dos encantos e os máxicos conxuros,
das virtudes das herbas e dos fados escuros,
que nos claros dos bosques e os baixíos costeiros
aprendeu a divina linguaxe dos luceiros;
o bardo das idades, o da secreta ciencia
que a terra fixo súa, impóndolle obediencia
ás augas da riada, aos rochedos do cume,
ás nubes da tormenta, á ardentía do lume.

Impoñente, amosando nativa maxestade,
na mirada un sereno claror de eternidade,

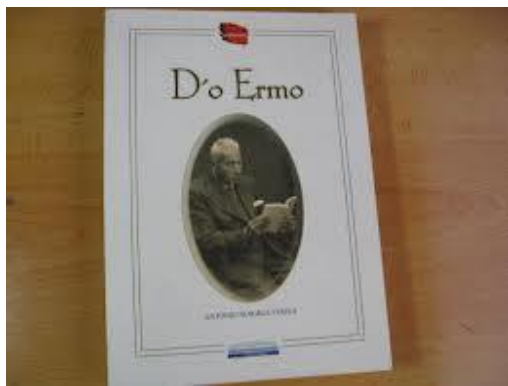
ten os pés -cruz de ouro, folla núa afiada-
sobre o manto da neve unha fúlxida espada.
Aceiro puro e virxe das entrañas da terra,
cos lumes siderais das estrelas en guerra
nas fragas treboantes dos lóstregos forxado,
que no dolmen batido e no Xordán templado,
foille dado a unha raza de homes sans e valentes,
cabeceira de pobos, guiadora de xentes,
para impór unha ciencia, sinalando o camiño
que por riba dos tempos leva ao triunfo diviño.

Ergueito como o pino que as altas nubes fende,
os brazos sarmentosos o bardo aos ceos tende,
e escóitase na noite solemne resoar
a súa voz bruante, sonora como o mar:

Baixo a dozura do ceo
da nobre Galicia irmán
onde pola nosa gloria
inda dourando o fogar
vive aceso o lume sagro
dos claros días do clan,
hai unha illa encantada
de rochedos coral,
esmeralda verdegaia
ao resplandor do luar,
bicada de manseliñas
augas de limpo cristal
na que as sereas ensaian
seu namorante cantar
mentres os pinos lánzales
escoitan voces leviás
que chegan esmorecidas
do misterio de alén-mar.

Nunha furna que galgantes
cerran as ondas do mar,
apreixada nas ferintes
poutas dunha aguia real,
gardada por un dragón
de alento que é solimán,
brillaba a fúlxida espada
Escalibor, o triunfal
aceiro da heroica idade
cantada por Osían,
que ten de ser sobre a Terra
ergueita en céltigas mans,
símbolo, florón e escudo
da Cruz, do Amor e da Paz.

NORIEGA VARELA

UNHA BREVE PUCHARQUIÑA

É unha breve pucharquiña
sobre un enorme penedo.

Sin fatuidade urbana,
míranse naquel espello
as froliñas dun carpazo,
a ramaxe dun esvedro,
linda pastora de Anaigo,
e as estreliñas do ceio.

É unha breve pucharquiña
sobre un enorme penedo.

LABERQUIÑA...

Laberquiña, que te axotas
das degaradas gueivotas
oíndo o salvaxe berro,
musa, que a mariña extrañas,
olla as azules montañas
desde as plaias do desterro.

Esquence o mar, lembra o gado
miúdo, e o regalado
vivir, as tumbadas festas,
e as cantigas dos pastores,

que fan grinaldas coas frores
amareliñas das xestas.

AS FLORIÑAS DOS TOXOS

¡Nin rosiñas brancas, nin claveles roxos!
Eu venero as froliñas dos toxos.

Dos toxales as tenues froliñas,
que sorríen, a medo, entre espiñas.

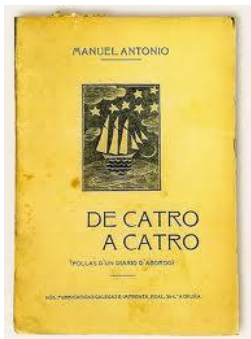
Entre espiñas que o ceio agasalla
con diamantes as noites que orballa.

¡Oh do ermo preciado tesouro:
as froliñas dos toxos son de ouro!

De ouro vello son, mai, as froliñas
dos bravos toxales, ¡das devociós miñas!...

POESÍA DE VANGARDA

MANUEL ANTONIO

INTENCIÓNS

Encheremol-as velas

C'a luz náufraga d'a madrugada

Pendurando en dous puntos cardinaes
a randeeira esguía
d'o pailebote branco

C'as suas mans loiras
acenan mil adeuses as estrelas

Inventaremos frustradas descubertas
a barlovento d'os horizontes
pra acelerar os abolidos corazóns
d'os nosos veleiros defraudados

Halaremos pol-o chicote
d'un meridián innumerado

N'a illa anónima
de cada singladura
esculcaremos o remorso d'a cidade

Ela noitámbula desfollará
como unha margarida prostibularia
a Rosa d'os Ventos d'o noso corazón

Encadearemos adeuses d'escuma
pra total-as praias perdidas
Xuntaremos cadernos en branco
d'a novela errante d'o vento

Pescaremos n-a rede d'os atlas
ronseles de Simbad

E cazaremol-a vela
sobre o torso rebelde d'as tormentas
pra trincar a escota d'unha ilusión.

SOS

Fomos ficando sos
o Mar o barco e mais nós

Roubanron-nos o Sol
O paquebote esmaltado
que cosía con liñas de fume
áxiles cadros sin marco

Roubaron-nos o vento
Aquel veleiro que se evadeu
pol-a corda floxa d'o horizonte

Este oucéano desatracou d'as costas
e os ventos d'a Roseta
ourentaron-se ao esquenzo

As nosas soedades
veñen de tan lonxe
como as horas d'o reloxe

Pero tamén sabemos a maniobra
d'os navíos que fondean
a sotavento d'unha singladura

N-o cuadrante estantío d'as estrelas
ficou parada esta hora:
O cadavre d'o Mar
fixo d'o barco un cadaleito

Fume de pipa	Saudade	
Noite	Silenzio	Frio
E ficamos nós sós		
Sin o Mar e sin o barco		
nós.		

NAVY BAR

Este bar ten balances
E tamén está listo
pra se facer á vela

Encheron-nos o vaso
con toda a auga d'o Mar
pra compor un cock-tail de horizontes

Pendurados d'as horas
atlas xeográficos d'esperantos
están sin tradución

E tateyan as pipas
c'o ademán políglota d'as bandeiras

Ese cantar improvisado
é o mesmo
que xa se improvisou n-algures

Quen chegou avisando-nos
d'esa cita nocturna que temos
c'o vento ao N E
n-a encrucillada d'as estrelas apagadas?

Eiqué bebe de incónito
O Mariñeiro Desconecido
-sin xeografía nin literatura-
A noite d'os naufraxos
c'o seu brazo salvavidas
aferrará con nosco unha vela de
chuvascos

O vaso derradeiro
estaba cheo de despedidas

Pol-as rúas dispersas
ibamo-nos fechando
cada un dentro d'a súa alta-mar

N'o repouso d'algún vaso
total-as noites naufraga o Bar.

RECALADA

Atoparemos n-o peirán
as follas evadidas
d'o almanaque d'os nosos soños

As novas ruas de sempre
eishibirán o escaparate
d'as mesmas noivas inéditas

Fumaremos n-as pipas despeitivas
total-as transeúntes
hostilidades mudas

O vaso desbicado n-outro porto
remataremol-o eiqué n-o mesmo bar
cabo d'o mariñeiro descoñecido
que nos repite a mesma
ubicua sorriso loira

N-os burdeles xa saben
que a nosa moeda
ten o anverso de ouro
e o reverso sentimental

Mañán despertaremos
n`-a ausencia d'esta xornada
Esquivouse unha folla
d'o diario efusivo

Eramol-os espeutadores
n-a prestidixitación
d'unha hora artificial.

ADEUS

Antre a calima
traspondo o meu ollar
esquivou-se o velamio
Deixou-nos a badía
chea d'a sua ausenza
e a mañán sin perspeitiva

Agora en terra
arredado de mín mesmo
por un oucéano de singladuras
o vento da Ría
vai virando a folla de cada emoción

-O Sol indiferente
Sirena augardentosa d'os vapores

Un retrayo de fume
n-o rompeolas d'a paisaxe
Os engranaxes d'a grua
esmoen a mañán morna-

Debaixo d'os meus pasos
xurde o ronsel d'a Vila natal

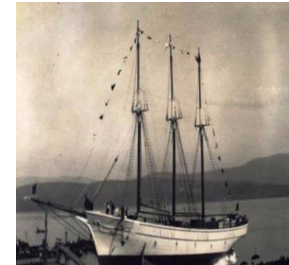
Ela c'os seus brazos cheos de sono
teima salvar-me d'un naufraxo antigo
E os meus ouvidos incautos
queren dormir n'o colo
d'as cantigas vellas

Eu cacheaba todol-os segredos
d'as miñas mans baleiras
porque algo foi que se perdeu n'o Mar

...alguén que chora dentro de mín
por aquel outro eu
que se vai n-o veleiro
pra sempre
coma un morto
c'o peso eterno de todol-os adeuses.

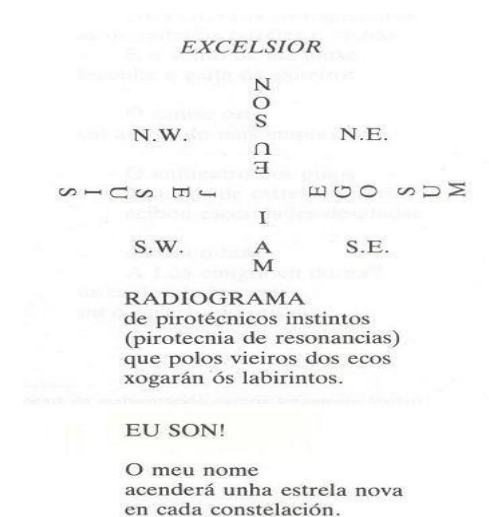
Mañán despertaremos
n`a ausenza d'esta xornada
Esquivouse unha folla
d'o diario efusivo

Eramol-os espeutadores
n-a prestidixitación
d'unha hora artificial.

Pailebote *Constantino Candeira*

EXCELSIOR (de *Foulas*, inédito en vida do autor)

BOUZA BREY

Quén dera ser nao senlleira
n-aquel mar non presentido
das ja mergulladas terras!
Sen ceo, sen astros, sen vento,
sempre â toa pol-as ondas
deitado no esquecemento,

nin andar nin desandar,
nin ter outro coído acedo
que leijarse ir pol-o mar...

Quén dera ser nao senlleira!

Sen fito —estrela nin porto—
ser eu a propia ribeira!!

¡Quen dera...

GÁNDARA

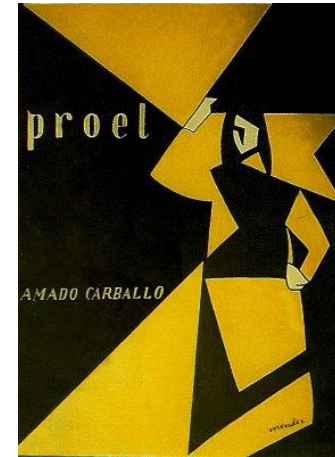
Naquel biduído dos bidos louzanos
o paxaro Sol non pía seus raios,
e morre de amor.

Naquel biduído dos lanzales bidos
o paxaro Sol non criba seus píos,
e morre de amor.

Non criba seus ritmos, no puosa seus raios
e albean de frío os albres delgados
e morre de amor.

Non ceiba seus raios, non tece seus fíos
a albres e mámoas albean de frío
coa poldra que morre no mato cativo.

AMADO CARBALLO

*Midi le juste y compose de feux.
La mer, la mer toujours recommencée!
Paul Valery, Cimitière marin*

Acorado e roibo
durmíase o día,
coa testa deitada
no colo da ría.

As campás beatas
no ceo bulían
rezando rosarios
á Virxen María.

Bogando nas nubens

cara ao ceo ían
envoltas nos ouros
do sol que morría.

Pol-o mar as velas
eran folerpiñas,
que da lúa aberta
nas ágoas caíran.

Da veira do río
chegaban cantigas
choutando nas leiras
molladas de risas.

Preto do hourizonte,
estrelas obrizas
frotaban os ollos
tirando perguiza.
E bicando os lonxes
as foulas ispidas
o alén nevaban
de limpas surrisas.

Un outo aturuxo
voando fuxía.
E os bosques lonxanos
noite revertían.

O GALO

Ábrelle a porta ao día
coa chave do teu cantar
que xa na fonte da Lúa
está lavada a mañán.

Bótalle o teu aturuxoá
á paisaxe dende o val
que o gran balbo das estrelas
cairá serodio no mar.

O campo está cheo de frío
busca un anaco de sol,
acéndelle unha fogueira
co lume da túa voz.

TABERNA

Chove fóra. Nas pozas
aboia a luz do gas.
Na lameira da rúa
entérrase un cantar.

Mariñeiros de Amberes,
de Cork e Rotterdam...
O acordeón borracho
fala inglés, alemán...

.....
Na folla do cóitelo
fuxe a luz cal no mar.

ÁLVARO CUNQUEIRO

No niño novo do vento
hai unha pomba dourada,
meu amigo!
Quén poidera namorala!

Canta ao luar e ao mencer
en fruta de verde olivo.
Quén poidera namorala,
meu amigo!

Ten áers de froil recente
cousas de recén casada,
meu amigo!
Quén poidera namorala!

Tamén ten sombra de sombra
e andar primeiro de río.
quén poidera namorala,
meu amigo!

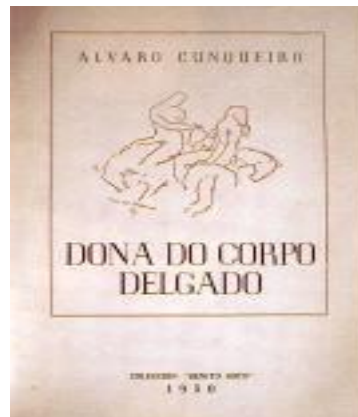
.....

Si miña señora á i-alba de Arousa beilar,
poñereille, belida, un ventíño no mar.
*!A dorna vai e ven,
que meu amor ten!*

Poñereille unha fruta e máis un reiseñor
e unha longa soedade coma a da mar maior.
*!A dorna vai e ven,
que meu amor ten!*

Na illa de Cortegada poñereille un galán
por pastor de mareas co seu remo na man.
*!A dorna vai e ven,
que meu amor ten!*

Poñereille unha gaita no bico da ría
e unha abelaneira no medio do día.
*!A dorna vai e ven,
que meu amor ten!*

A dama que ía no branco cabalo
levaba un pano de seda bordado.
Na verde fror
as letras van de amor!

O cabaleiro do cabalo negro
levaba unha fita colléndolle o pelo.
Na verde fror
as letras van de amor!

No meio do río cambiaron as vistas,
el para o pano i ela prá fita.
Na verde fror
as letras van de amor!

As vistas lles viron no río cambiar
e o pano e a fita por se namorar
Na verde fror
As letras van de amor!
Con amor vivirás!

NOIVADO IV

Noite azul de silencio
esquina de sí mesma
ouvida polas amables
galerías da lúa.

Ninguén pensa a lonxana
melancolía morna
dos espellos de loito
dos teus ollos primeiros.

Creciches como donda
anguria de vidrados
aramio sin resposta

do teu sexo solícito.

De unha luz naufragada
entre roseiras verdes
fixeche quince anos.

- Un abano con paxaros.

A noite que non desce
vóltate a nós agora
coma ponte sin río
ou fiestra en terra firme.

Unha estampa de sono
a tua fábula afoga
núos os teus cabelos
de antiga noiva nova.

CARACTERÍSTICAS PECULIARES DAS VANGARDAS GALEGAS

- ▶ Inexistencia dunha verdadeira escola vangardista galega (poucos autores plenamente vangardistas, un único manifesto, carencia de revistas estritamente vangardistas...)
- ▶ Non hai unha renuncia ao compromiso coa realidade social e cultural do país
- ▶ Non se produce unha ruptura total coa tradición literaria
- ▶ Literatura menos cerebral, non totalmente afastada do sentimentalismo